

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 174/2024
02.07.2026. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Живадин Богдановић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., као законског наследника сада пок. тужиоца ВВ, а чији је пуномоћник Миле Петковић, адвокат из ..., ради стицања без основа, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гж1 189/23 од 15.09.2023. године, у седници одржаној 02.07.2026. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца, па се **УКИДА** пресуда Апелационог суда у Нишу Гж1 189/23 од 15.09.2023. године и предмет враћа том суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Зајечару П 2179/21 од 03.10.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, па је обавезан тужени да му исплати: износ од 51.900,00 динара за обављене радове за АД „Пут“ Зајечар са законском затезном каматом почев од 26.09.2012. године па до исплате, износ од 10.737,00 динара за обављене радове за ПЗП „Зајечар“ са законском затезном каматом почев од 06.09.2012. године па до исплате, износ од 17.536,67 динара по основу боловања, са законском затезном каматом почев од 25.11.2014. године па до исплате, износ од 13.186,11 динара по основу боловања са законском затезном каматом почев од 26.09.2012. године па до исплате, износ од 50.000,00 динара за јемство трећем лицу са законском затезном каматом почев од 08.05.2015. године па до исплате, износ од 14.000,00 динара за вештачење Боривоја Николића из ... са законском затезном каматом почев од 27.04.2015. године па до исплате, износ од 50.000,00 динара за обављене радове за МБА „Миљковић“ са законском затезном каматом почев од 21.10.2015. године па до исплате и износ од 160.067,00 динара за обављене радове за физичка лица из Зајечара са законском затезном каматом почев од 23.10.2015. године па до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 365.846,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гж1 189/23 од 15.09.2023. године, ставом првим изреке, првостепена пресуда је преиначена, тако што је тужбени захтев тужиоца

у целости одбијен као неоснован, а ставом другим обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 233.310,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 ... 18/20 и 10/23-др закон), Врховни суд је нашао да је ревизија тужиоца основана.

У поступку пред нижестепеним судовима није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према чињеничном стању утврђеном у првостепеном поступку, правни претходник туженог, сада пок. ВВ, био је власник предузетничке радње геодетски биро „ВВ“, ВВ ПР, са седиштем у Зајечару. Та радња је била регистрована и постојала од 01.04.2006. године до 09.04.2012. године, када је, по решењу Агенције за привредне регистре од 10.04.2012. године брисана из регистра привредних субјеката. Почев од 17.04.2012. године исти предузетник наставио је да послове обавља кроз ново регистровану предузетничку радњу под пословним именом „ВВ ПР Геодетски биро ВВ“ са седиштем у Зајечару. Решењем Републичког геодетског завода 03 бр.952-03-306/06-1 од 04.03.2008. године, утврђено је да предузетничка радња „ВВ“ Зајечар испуњава услове за обављање стручних послова који се односе на одржавање премера катастра непокретности, катастра земљишта и водова и геодетских радова за посебне потребе, да ће те послове обављати ВВ и АА. Решењем Републичког геодетског завода 01 бр.952-03-303/12 од 05.10.2012. године издата је лиценца за рад геодетском бироу „ВВ“ Зајечар, и то за извођење геодетских радова у поступку одржавања катастра непокретности и катастра водова, реализацију пројекта геодетског обележавања у области урбанистичког планирања и израду геодетских подлога у инжињерско-техничким областима за које се не израђује главни пројекат, а истим решењем наведено је да Републички геодетски завода издаје АА, геометру, легитимацију за обављање стручних геодетских послова.

Тужилац је био у радном односу у првој предузетничкој радњи по уговору о раду почев од 17.03.2008. године, са уговореном минималном зарадом, при чему је чланом 18. тог уговора била предвиђено да запослени не може да врши, у своје име и за свој рачун, као ни у име и за рачун другог правног или физичког лица, исту делатност без сагласности послодавца. У другој предузетничкој радњи тужилац је засновао радни однос по уговору о раду од 17.04.2012. године на неодређено време, чијом је тачком 7. било предвиђено да се зарада утврђује на основу закона и анекса уговора о раду, док је чланом 18. поновљена иста забрана. Уговор је новелиран анексом од 31.12.2013. године, тако што је измењена тачка 7. и тужиоцу утврђена зарада у бруто износу од 29.000,00 динара.

Решењем од 29.10.2015. године, тужиоцу је отказан уговор о раду, решење му је достављено 01.11.2015. године, док је решењем Агенције за привредне регистре од

02.10.2015. године уписана промена података код предузетника, и то прекид обављања делатности почев од 01.11.2015. године. Према решењу Националне службе за запошљавање – Филијала Зајечар од 31.10.2014. године, тужилац има статус особе са инвалидитетом која се запошљава под општим условима. Тужилац је по занимању геометар са средњом стручном спремом.

Сада пок. ВВ, саслушан у својству странке пред првостепеним судом потврдио је у свом исказу да је договор са тужиоцем био да тужилац сам обезбеђује послове, а да ће му он вршити исплату по одбитку за коришћење катастарског елабората, али да му по том основу ништа не дугује. Вештачењем је утврђено да је, према финансијској документацији, сада пок. ВВ од износа које су геодетском бироу уплаћивала трећа лица, тужиоцу исплаћивао износе у висини уговорене зараде, уплаћивао порезе и доприносе за обавезно социјално осигурање, а у закључку првобитног налаза вештак се изјаснио да не може поуздано да одговори на питање да ли су за послове наведене у тужби корисници услуга уплатили новац на текући рачун туженог и да ли је дошло до исплате тужиоцу по одбитку накнаде за коришћење катастарског елабората. У допунском налазу и мишљењу вештак је размотрио споразумне уговоре, признанице и потврде сачињене током 2014. и 2015. године, ближе означене у том налазу, констатујући да су сви ти документи, сачињени на обрасцу Геодетског бироа, потписани од стране оба учесника, као и да му та документа нису била доступна приликом првобитног вештачења. Сада пок. ВВ поднеском од 06.12.2017. године оспорио је пријем и закључење споразумних уговора и признаница, а на рочишту за главну расправу од 08.10.2021. године, након што су туженом презентовани оригинали спорних документа, тужени је изјавио да оспорава потпис пок. оца на њима и предложио графолошко вештачење које је решењем донетим на рочишту од 03.10.2022. године првостепени суд ставио ван снаге, будући да тужени у одређеном року није положио износ потребан за подмирење трошкова вештачења.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је, позивајући се на одредбу члана 17. став 5. Закона о државном премеру и катастру, закључио да је сада пок. ВВ морао да запосли још једно лице геодетске струке да би његова геодетска организација могла да обавља геодетске радове, те да је тужилац, који је услове за обављање геодетских радова испуњавањао, послове наведене у тужби могао да обавља и у своје име и за свој рачун, и поред закљученог уговора о раду. Прихватајући налаз и мишљење вештака, заснован на споразумима у писаној форми које је тужилац приложио, првостепени суд је закључио да тужиоцу накнада за послове није исплаћена, па је усвојио тужбени захтев и обавезао законског наследника, сада пок. предузетника на исплату тражених износа.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев, налазећи да је првостепени суд из чињеница које је правилно утврдио извео погрешан закључак о постојању других чињеница које се тичу правног односа станака, позивом на члан 394. тачка 3. и 4. ЗПП. По оцени тог суда, тужилац је геометар са средњом стручном спремом, запослен у Геодетском бироу чији је власник био сад пок. Предузетник, па сами тим није могао самостално да обавља геодетске радове, нити да их уговара и наплаћује од наручиоца посла. Права воља уговорних страна била је да се тужиоцу омогући обављање геодетских послова које је могао да обавља само Геодетски биро, а не он лично, као и да се избегне плаћање одговарајућих јавних

дажбина, због чега су уговори о раду привидни – симуловани правни послови у смислу члана 66. став 1. и 2. Закона о облигационим односима, а прикривени правни посао недозвољен и као такав не ужива судску заштиту. Уз то, другостепени суд је закључио да тужилац применом правила о терету доказивања из члана 231. ЗПП, није доказао своје наводе, полазећи од тога да је свој захтев темељио на свом исказу и на налазу вештака заснованом на споразумима које је приложио, „а које није потписао пок. ВВ, а што није ни било спорно“.

По оцени Врховног суда, основано се ревизијом указује да је побијана пресуда донета уз битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП у вези са члановима 383. и 394. истог закона, учињену у постуку пред другостепеним судом, што представља ревизијски разлог из члана 407. став 1. тачка 2. ЗПП.

Одредбом члана 383. став 1. ЗПП, прописано је да другостепени суд одлучује о жалби по правилу без расправе, а ставом 3. и 4. истог члана да ће расправу одржати кад оцени да је то потребно ради правилног утврђивања чињеничног стања. Према члану 394. истог закона, другостепени суд ће пресудом да преиначи првостепену пресуду: ако је на основу расправе утврдио другачије чињенично стање него што је оно у првостепеној пресуди (тачка 1); ако је првостепени суд погрешно оценио исправе или посредно изведене доказе, а одлука првостепеног суда је заснована искључиво на тим доказима (тачка 2); ако је првостепени суд из чињеница које је утврдио извео неправилан закључак о постојању других чињеница на којима је заснована пресуда (тачка 3); ако сматра да је чињенично стање у првостепеној пресуди правилно утврђено, али да је првостепени суд погрешно применио материјално право (тачка 4).

Расправа пред другостепеним судом није одржана, па нису били испуњени услови из тачке 1. Одлука првостепеног суда није заснована искључиво на исправама и посредно изведеним доказима, већ и на непосредно изведеним доказима, па свакако нису били испуњени услови из тачке 2. Другостепени суд своју одлуку о преиначењу засновао је на тачки 3. која претпоставља да је првостепени суд неку чињеницу правилно и непосредно утврдио, али да је из ње извео неправилан закључак о постојању друге, посредно утврђене чињенице на којој је пресуда заснована. У образложењу побијане пресуде, као таква „друга чињеница“ означена је природа правног односа странака, односно закључак да су уговори о раду привидни – симуловани правни послови, а прикривени посао недозвољен. Међутим, одбијање тужбеног захтева другостепени суд на тој квалификацији није ни засновао. Закључак о привидности уговора о раду и недозвољености прикривеног посла у побијаној пресуди изнет је, при томе, без разлога о томе због чега би уговори о раду били привидни, као ни разлога о томе у чему би се недозвољеност прикривеног посла састојала. У оцену правилности те материјално правне квалификације, међутим, овде није ни потребно улазити, будући да носећи разлог за одбијање захтева није она, него закључак да тужилац није доказао своје потраживање.

У овој парници првостепени суд је на основу изведених доказа утврдио да су споразуми на којима тужилац темељи своје потраживање закључени и да су се тужилац и сада пок. предузетник по њима владали, а на тако утврђеној чињеничној основи прихватио допунски налаз и мишљење вештака заснован управо на тим споразумима.

Другостепени суд свој закључак заснива на утврђењу да споразуме на којима се потраживање темељи није потписао сада пок. ВВ и да то „није ни било спорно“. Потписаност исправе, међутим, није чињеница до које се долази закључивањем из других, већ утврђених чињеница, па ни из природе правног односа странака, него чињеница која се утврђују непосредно, извођењем и оценом доказа. Стога то утврђење није другачији закључак о постојању посредно утврђене чињенице у смислу члана 394. тачка 3. ЗПП, већ другачије непосредно утврђење одлучне чињенице, извршено другачијом оценом доказа изведених пред првостепеним судом, за шта у седници већа, без одржане расправе, овлашћења није било. При томе се другостепени суд истовремено позвао и на члан 394 тачка 4. ЗПП који полази управо од тога да је чињенично стање у првостепеној пресуди правилно утврђено, што је са изменом чињеничног стања у међусобној противречности.

Погрешно је, при томе, и означавање те чињенице као неспорне. Према члану 230. став 1. ЗПП, не доказују се чињенице које је странка признала пред судом у току парнице, односно чињенице које није оспорила. У овој парници о потписаности спорних исправа странке су имале супротне тврдње: тужилац је тврдио да су споразумни уговори, признанице и потврде потписани и оверени печатом сада пок. предузетника, што је констатовао и вештак у допунском налазу, док их је тужена страна оспорила. Реч је, дакле, о спорној, а не о неспорној чињеници, при чему је другостепени суд ту чињеницу узео за утврђену, у садржини супротној ономе, што је о њој утврдио првостепени суд.

На тако измењеном чињеничном стању, другостепени суд је потом применио правило о терету доказивања из члана 231. ЗПП на штету тужиоца (тврдећи да тужилац није доказао), иако се то правило примењује само онда када су суд на основу изведених и оцењених доказа не може са сигурношћу да утврди неку одлучну чињеницу, а не да би се њиме надоместила измена чињеничног стања извршена мимо процесних овлашћења.

Наведена повреда била је од утицаја на доношење законите и правилне пресуде у смислу члана 374. став 1. ЗПП, јер је одбијање тужбеног захтева засновано управо на чињеничном утврђењу до кога је другостепени суд дошао изван својих процесних овлашћења. Због тога Врховни суд за сада није могао да испита ни правилност примене материјалног права, укључујући и закључак другостепеног суда о привидности, односно симулованости уговора о раду и о недозвољености прекривеног правног посла, будући да тај закључак почива на измењеном чињеничном стању.

У поновном поступку другостепени суд ће поновно одлучити о жалби туженог, при чему ће, уколико не прихвата оцену доказа коју је извршио првостепени суд и сматра да је због тога чињенично стање погрешно или непотпуно утврђено, одржати расправу и поновити већ изведене доказе у смислу члана 383. став 4. ЗПП.

Из изнетих разлога, применом члана 416. став 2. Закона о парничном поступку, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**